

Wintergasten in de Waterleidingduinen

Grote zaagbekken, wilde zwanen en meer

Tekst: Jos Lap

De Amsterdamse Waterleidingduinen vormen een uitstekend overwinteringsgebied voor watervogels uit het hoge noorden. De vele waterwinkalen en geulen die niet snel dichtvriezen, bieden deze wintergasten dan alle comfort die ze zich wensen. Piet van Vliet (68) uit Hoofddorp - bevlogen vogelteller sinds mensenheugenis - leidt ons rond in zijn telgebied in de Waterleidingduinen.

Wilde zwanen vinden in de Waterleidingduinen voedsel en rust.
Foto: René van Rossum

Het is een heerlijke ochtend, windstil, flauw zonnetje als we via het Panneland in Vogelenzang naar het waterwingebied in het duin lopen. Oudewijvenzomer. Het voelt nog nauwelijks herfst. Toch is de eerste wintertelling al achter de rug. Vogels worden het hele jaar door geteld door vrijwilligers. Voor vogelliefhebbers een leuke sport en het is nog nuttig ook.

Piek in strenge winters

Het aantal wintergasten neemt elk jaar in het najaar gestaag toe, met meestal een piek rond januari, waarna de dieren in de maanden daarna weer vertrekken naar het hoge noorden. Vooral in strenge winters met veel ijs zijn de Waterleidingduinen een waar toevluchtsoord voor honderden kuif- en kraakeenden en meerkoeten, en tientallen wilde zwanen en grote zaagbekken. Dat het hier zo goed toeven is komt door het vele open water (dat niet snel dichtvriest door de lichte stroming, de rust en voldoende voedsel).

Een vogelrijk gebied dus, die Waterleidingduinen. Elke maand telt Piet 'zijn' plot, en geeft dan alle waarge-

Grote zaagbekken, ook wel 'boterbuiken' genaamd.
Foto: René van Rossum

nomen water- en roofvogels door. Andere wintergasten zoals klapexster en kruisbek geeft hij door via waarneming.nl.

Scherp waarnemer

Piet is een scherp waarnemer. Er ontgaat hem weinig. We staan aan de kop van het Nieuwkanaal, kijker en telescoop gereed. Voor ons een flinke,

jonge fuut die nog gevoerd wordt door zijn moeder, kraakeenden, tafeleenden, meerkoeten, wilde eenden, slobbeenden, we horen een roodborst. "Even kijken of we wat leuks zien." Geduldig de randen van het kanaal afspeuren, en dan plotseling zegt Piet: "Twee ijsvogels, heb je ze gezien?" Aan het begin van de toevoersloot bij het Eiland van Rolvers zit een grote gele

Ijsvogel, altijd een vreugde om die waar te nemen.
Foto: René van Rossum

kwikstaart. "Mooi hè", klinkt het opgetogen als de vogel ons zijn knalgele stuit laat zien en wegdanst over het water. De mooiste wintergast is voor Piet de waterspreeuw, die maar heel af en toe in ons land vertoeft. De waterspreeuw houdt van snelstromend helder water, en dat is in de Waterleidingduinen wel voorhanden, vooral bij kleine 'water-

valletjes' bij stuwtjes. Een paar jaar geleden zaten er zelfs twee langs de toevoersloot die van de Oase het duin in gaat. „Hele groepen vogelaars lagen op hun buik om ze te bekijken." De klapekster vindt Piet ook een topper, net als de krooneend. "Vorige winter hadden we er uiteindelijk veertig." Het zijn prachtvogels, en je ziet ze vooral op de Zwanepas. En dan de waterral en de roerdomp. "Waterrallen zie je niet snel, die moet je horen. Ze hebben een heel kenmerkend 'gillend' geluid. Je ziet ze pas als het hard vriest en ze over het ijs proberen te lopen."

Wilde zwanen en grote zaagbekken

De Waterleidingduinen staan bekend om de vele wintergasten. Een bijzondere daarvan is de wilde zwaan. Meestal overwinteren er niet meer dan 2.500 wilde zwanen in ons land, maar dat aantal neemt snel toe bij strenge vorst en zware sneeuwval ten noordoosten van ons land, tot wel 7.000 stuks. Ze verblijven zowel in

open agrarische gebied, als op grote open wateren. Rust is belangrijk voor ze, vandaar dat je ze in de Waterleidingduinen vooral kunt vinden in de infiltratiegebieden. Ze eten daar de knolletjes van fonteinkruiden van de bodem van de geulen. Grote zaagbekken zijn juist viseters en je kunt ze op alle wateren in de Waterleidingduinen tegenkomen. Ze zijn best schuw en vallen op door hun prachtige verenkleed: de mannetjes roomwit met zwarte rug en kop, de vrouwtjes grijs met bruinrode kop.

Ultiem vogelgebied

Wat er zo leuk is aan vogels? Piet: "Vogels zijn overal. In je tuin, hier in de duinen. Als je op vakantie bent. Dat is toch fascinerend! En het is een hele uitdaging om al die soorten te leren kennen, hun bijzonderheden, hun geluid, waar en wanneer komen ze voor. Als je daar goed induikt, krijg je er steeds meer plezier in." De Amsterdamse Waterleidingduinen zijn voor Piet het ultieme vogelgebied. "Het is hier gevarieerd door het vele

Watervogels tellen

Miljoenen vogels die in Scandinavië en Noord-Rusland hun jongen hebben grootgebracht verlaten in de herfst hun broedgebieden om in gematigder streken te overwinteren. Door het vele water is Nederland van groot belang voor miljoenen watervogels die in de winter naar ons land komen. Van vijftien soorten is dit zelfs een derde of meer van de Noordwest-Europese populatie. Ons land heeft dus een grote internationale verantwoordelijkheid in de bescherming van deze vogels, zoals is vastgelegd in de Europese Vogelrichtlijn. Om de ontwikkelingen in de gaten te houden worden deze watervogels in het winterhaljaar elke maand door vrijwilligers geteld. De gegevens worden door Sovon verwerkt. Zo weten we welke vogels voor- of juist achteruit gaan in aantal. Dit biedt een wetenschappelijke basis voor het natuurbeleid- en beheer.

water. En rustig. Je mag hier alleen wandelen, geen fietsers, brommers of scooters. Je mag van de paden af. En het is altijd weer anders." En dus is er voor Piet altijd een reden

om terug te komen. Als de wintergasten vertrokken zijn, onderzoekt hij de broedvogels. •

Jos Lap is redacteur van Duin

De allermooiste wintergast van Piet van Vliet is de waterspreeuw.
Foto: René van Rossum

Piet van Vliet telt vogels.
Foto: Jos Lap

